

Gemengd broedpaar Zilvermeeuw x Kleine Mantelmeeuw in IJmuiden in 2017

Vrouw Kleine Mantelmeeuw gepaard met man Zilvermeeuw, IJmuiden, 12 juni 2017 (foto: Maarten van Kleinwee). *Female Lesser Black-backed Gull paired with male Herring Gull.*

Fred Cottaar, Maarten van Kleinwee & José Verbeek-Cottaar

Op het Forteiland van IJmuiden NH, bevindt zich al jaren een gemengde kolonie van Zilvermeeuwen *Larus argentatus* en Kleine Mantelmeeuwen *L. fuscus* die voor onderzoek op de voet wordt gevolgd. Sinds 1987 worden de aantallen broedparen geteld en in 2008 is er een kleurringprogramma aan zowel Zilvermeeuw als Kleine Mantelmeeuw gestart. Elk seizoen broeden er rond de 100 paren Zilvermeeuwen en rond de 1000 paren Kleine Mantelmeeuwen in de kolonie.

GEMENGD PAAR

Tijdens het broedseizoen van 2017 volgden we al enkele weken een gekleurringde man Zilvermeeuw (groen Y.CBC) in de buurt van de plek waar hij in 2016 geringd was en twee kuikens kreeg met een vrouwtje Zilvermeeuw. In het broedseizoen van 2017 zagen we hem echter steeds alleen tussen Kleine Mantelmeeuwen staan, en konden we geen vrouw Zilvermeeuw ontdekken. Op 8 mei zagen we de

Zilvermeeuw baltsen met een ongeringde Kleine Mantelmeeuw: de Kleine Mantelmeeuw draaide rondjes om de Zilvermeeuw en bedelde om voedsel. In de korte periode dat wij dit tafereel observeerden braakte de Zilvermeeuw tot twee keer toe voedsel op voor de Kleine Mantelmeeuw (afbeelding 1). Dit gedrag is onderdeel van het vormen en bevestigen van de onderlinge band (Cottaar *et al.* 2008-2017, Tinbergen 1953).

BROEDSUCCES

Op 8 mei ontdekten we een nest van het gemengde broedpaar op een tiental meters afstand van de plek waar de man Zilvermeeuw in 2016 zijn nest had. Bij de ontdekking lag er één ei in het nest, en bij de volgende controle op 12 mei drie eieren (het gebruikelijke maximale aantal eieren voor zowel Zilvermeeuw als Kleine Mantelmeeuw). De eieren hadden dezelfde kleur en hetzelfde patroon als de eieren van een Kleine Mantelmeeuw. Op 12 mei kreeg het vrouwtje Kleine Mantelmeeuw kleurring groen Y.CHA, waardoor we konden observeren dat het paar goed samenwerkte door elkaar netjes af te lossen op het nest. Dat het nest vlak langs een pad

Maarten van Kleinwee

Afbeelding 1. Vrouwetje Kleine Mantelmeeuw (links) wordt gevoerd door mannetje Zilvermeeuw (rechts). IJmuiden Forteiland, 8 mei 2017. *Female Lesser Black-backed Gull (left) being fed by Herring Gull male.*

Maarten van Kleinwee

Afbeelding 2. Mannetje Zilvermeeuw op het gemarkeerde nest. Een kastje is geplaatst als bescherming voor de aanstaande kuikens. IJmuiden Forteiland, 22 mei 2017. *Male Herring Gull incubating eggs on the marked nest. A shelter has been placed next to the expected chicks.*

met afrastering lag (met af en toe verstoring van langslowpend personeel of bezoekers) leek geen belemmering voor het broeden te zijn. Ter markering van het nest werd op 15 mei een genummerd paaltje geplaatst. Op 22 mei bouwden we een kastje naast het nest met aan 1 kant een brede opening als schuilplaats voor de aanstaande jongen (afbeelding 2 en 3). Op 15 mei en 2 juni waren alle drie de eieren nog aanwezig.

Rond 10 juni werden de kuikens verwacht. Dit is redelijk aan de late kant omdat de eerste kuikens al rond 15 mei in de kolonie werden waargenomen en de meeste eieren in deze kolonie eind mei uitkomen. Een late datum is echter zeker niet uitzonderlijk. Op 12 juni werden bij een nestcontrole één kuiken en één onbevucht ei teruggevonden. Van het derde ei of kuiken is niets teruggevonden. Het kuiken zag er hetzelfde uit als alle andere kuikens in de kolonie. Kuikens van Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen zijn wat betreft dons (kleur en patroon) niet van elkaar te onderscheiden. Beide ouders zorgden samen voor het kuiken. Het kuiken is op 12 juni voorzien van een kleine rode kleurring om het te kunnen volgen totdat het groot genoeg zou zijn voor een gecodeerde groene kleurring en metalen ring (afbeelding 4). Helaas is het kuiken vanaf 19 juni niet meer waargenomen.

GEDRAG NA KUIKENVERLIES

Ondanks het ogenschijnlijk lage broedsucces bleef het mannetje tot begin juli zeer regelmatig zijn territorium verdedigen. Dit is een normale gang van zaken bij Zilver- en Kleine Mantelmeeuwen die hun broedsel in een vroeg stadium verliezen (Cottaar *et al.* 2011). Opvallend is dat het vrouwtje Kleine Mantelmeeuw na 16 juni alleen nog maar op 9 juli (onbevestigde waarneming) en 23 juli is waargenomen. De laatste waarneming van het mannetje Y.CBC Zilvermeeuw op het Forteiland tijdens het broedseizoen van 2017 dateert van 10 juli.

EERDERE GEVALLEN

Vanaf 2005 wordt het Forteiland door ons enkele malen per broedseizoen bezocht om het aantal nesten te tellen en kuikens te ringen. Vanaf 2008, toen het kleurringprogramma opgestart werd, bezochten wij het eiland vrijwel wekelijks (soms meerdere malen per week) van april tot en met juli. Gedurende de dagen dat het eiland niet bezocht werd, werden de meeuwen zeer regelmatig vanaf de wal geobserveerd. In al die jaren is ons alleen in april 2016 opgevallen dat er een mogelijk broedpaar was van een Zilvermeeuw (man) x Kleine Mantelmeeuw (vrouw). Van dit paar was de Kleine Mantelmeeuw geringd met een metalen ring. Vervolgwaarnemingen zijn toen helaas uitgebleven. Wel zijn er

in de kolonie elk jaar enkele paartjes Kleine Mantelmeeuw x (mogelijke hybride) Geelpootmeeuw *L. michahellis* aanwezig die jongen groot brengen.

Er zijn ons slechts weinig andere gevallen bekend van partnervorming tussen Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen. In Nederland zijn de volgende gevallen gedocumenteerd: Terschelling Fr (Tinbergen 1929), onbekende locatie (Voous 1962), Grevelingen Z (Meininger 1999), Texel NH (Makkink 1935, Camphuysen 2006) en Den Helder NH (Meeuwisse 2010). Hierbij hebben wij ons beperkt tot waarnemingen waarbij beide partners zijn waargenomen en waarnemingen die tijdens het broedseizoen (april tot en met juli) zijn gedaan.

DISCUSSIE

Het is boeiend om stil te staan bij de vraag waarom de man Zilvermeeuw van partner is gewisseld en waarom hij voor een Kleine Mantelmeeuw koos. Ook vanuit de Kleine Mantelmeeuw gezien is de partnerkeuze interessant: waarom zou je een Zilvermeeuw als partner kiezen in een kolonie met overwegend Kleine Mantelmeeuwen? Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen zijn van nature monogaam (Tinbergen 1953) maar het wisselen van partner is zeker niet ongebruikelijk bij deze meeuwensoorten (eigen observatie F. Cottaar, Choudhury 1995). Deze wisseling van partner kan vrijwillig of gedwongen zijn. Een vrijwillige wisseling vindt plaats als de partner niet voldoet, bijvoorbeeld omdat er niet goed samengewerkt wordt bij het verdedigen van het territorium, het bebroeden van de eieren of het grootbrengen van de jongen. Dit vrijwillig wisselen van partner is risicovol omdat succes met de nieuwe partner niet gegarandeerd is. Een gedwongen wisseling van partner vindt plaats wanneer de huidige partner besloten heeft om te scheiden of wordt 'afgepakt' door een derde individu. Ook kan het zijn dat de partner komt te overlijden en niet verschijnt bij aanvang van het broedseizoen, of dat er een tekort is aan partners van de eigen soort. Bij het laatste speelt mee dat vrouwtjes van grote meeuwensoorten zich regelmatig in een andere kolonie vestigen dan die waar zij geboren zijn (eigen observatie F. Cottaar, Harris *et al.* 1978). Dit zorgt voor een gezonde verdeling van de genen binnen de soort. Zoals gezegd was het mannetje Zilvermeeuw in het voorgaande seizoen niet succesvol met broeden en kan er daarom voor een andere partner gekozen zijn. Een reden waarom de vrouw Kleine Mantelmeeuw voor een man Zilvermeeuw gekozen heeft kan zijn dat zij laat in de kolonie arriveerde en alle mannetjes reeds een partner hadden. Opvallend is echter dat dit soort situaties zich regelmatig voor zouden moeten doen binnen deze kolonie. Toch beperkt het aantal waargenomen gevallen zich tot twee. Bij het kiezen van een partner van dezelfde soort speelt communicatie een belangrijke rol, wat bij som-

Maarten van Kleinwee

Afbeelding 3. Vrouwtje Kleine Mantelmeeuw op het gemarkeerde nest stappend. IJmuiden Forteiland, 22 mei 2017. *Female Lesser Black-backed Gull returning to the marked nest.*

Maarten van Kleinwee

Afbeelding 4. Kuiken van gemengd broedpaar Zilvermeeuw x Kleine Mantelmeeuw samen met vader Zilvermeeuw bij nest. IJmuiden Forteiland, 12 juni 2017. *Chick of the mixed pair Herring Gull x Lesser Black-backed Gull together with the male Herring Gull at the marked nest.*

mige soorten tot lange rituelen kan leiden tijdens paarvorming. Bij meeuwen vindt dit plaats door middel van een beperkt aantal roepen en houdingen (Tinbergen 1953). Bij Zilver- en Kleine Mantelmeeuwen liggen deze dicht genoeg bij elkaar om tot een goede samenwerking te komen. Tevens moet gezegd worden dat het niet geheel duidelijk is of de vrouw Kleine Mantelmeeuw bevrucht is door de man Zilvermeeuw of misschien door een man Kleine Mantelmeeuw. Op basis van dagenlange observaties waaruit bleek dat het stel onafscheidelijk was en actief andere meeuwen uit het territorium verjoeg gaan wij er echter van uit dat er geen man Kleine Mantelmeeuw bij de bevruchting betrokken is geweest. Tot slot verzoeken wij iedereen, met name onderzoekers met toegang tot broedkolonies, om voorvallen van gemengde broedparen van deze twee soorten zoveel mogelijk te beschrijven en te publiceren zodat er een beter beeld ontstaat van dit fenomeen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door deze waarnemingen te melden op waarneming.nl of door middel van eigen publicaties.

DANKWOORD

Wij danken het PBN en Stichting Forteiland voor het mogen bezoeken van het Forteiland en voor het mogen uitvoeren van ons onderzoek naar de daar broedende meeuwen. Veel dank ook aan Kees Camphuysen (NIOZ) voor het leveren van

Fred Cottaar, Lutulistraat 42, 2037 CB Haarlem; fred.cottaar@gmail.com

Maarten van Kleinwee, Mies Ruthplaats 6, 2331 RJ Leiden; mvkleinwee@gmail.com

José Verbeek-Cottaar, Jan Steenstraat 69, 2023 AL, Haarlem; jose.verbeek.cottaar@gmail.com

de kleurringen voor de Kleine Mantelmeeuwen en Zilvermeeuwen en de *life histories* die door hem aan de aflezers worden verstuurd.

LITERATUUR

- Camphuysen C.J. 2006. Gemengd broedpaar Zilvermeeuw x Kleine Mantelmeeuw op Texel in de zomer van 2006. Nieuwsbrief Nederlandse Zeevogelgroep 7: 8-10.
- Choudhury S. 1995. Divorce in birds: a review of the hypotheses. *Animal Behavior* 50: 413-429.
- Cottaar F. *et al.* 2008-2017. Jaarverslagen over onderzoek aan Kleine Mantelmeeuw, Zilvermeeuw en Scholekster op het Forteiland IJmuiden. Uitgegeven in eigen beheer.
- Cottaar F., K. Verbeek & J. Verbeek. 2011. Opvallend en aanhoudend agressief gedrag bij Zilvermeeuwen *Larus argentatus* na jongenverlies. *Sula* 24: 31-34.
- Harris M.P., C. Morley & G.H. Green 1978. Hybridization of Herring and Lesser Black-backed Gulls in Britain. *Bird Study* 25: 161-166.
- Makkink G.F. 1935. British Lesser Black-backed Gull x Herring- Gull in Texel. *Ardea* 24: 208-209.
- Meeuwisse M. 2010. Waarneming van paartje Zilvermeeuw x Kleine Mantelmeeuw. <https://waarneming.nl/waarneming/view/48784971>.
- Meininger P. 1999. Waarneming van copulerend paartje Zilvermeeuw x Kleine Mantelmeeuw. <https://waarneming.nl/waarneming/view/1909307>.
- Tinbergen N. 1929. A breeding pair of Herring-Gull (*Larus a. argentatus* Pont.) x Lesser Black-backed Gull (*Larus fuscus subspec.*). *Ardea* 18: 1.
- Tinbergen N. 1953. The Herring Gull's world: a study of the social behavior of birds. Collins, Londen.
- Voous K.H. 1962. Another presumed hybrid of Lesser Black-backed Gull and Herring Gull in The Netherlands. *Ardea* 50: 171-172.

Mixed breeding pair Herring Gull *Larus argentatus* x Lesser Black-backed Gull *L. fuscus*

In May 2017, a male Herring Gull was seen together with a female Lesser Black-backed Gull in the gull colony of IJmuiden, the Netherlands. The male had colour-rings green Y.CBC, the female was later colour-ringed with combination green Y.CHA. At the time of the first observation the pair was showing pair bonding behaviour: the male was feeding the female. During the breeding season the pair built a nest and incubated three eggs of which one egg hatched. Unfortunately, the chick only survived for a week. In the previous breeding season the male Herring Gull had been paired with a female (unringed) Herring Gull. Possible reasons to pair up with a female Lesser Black-backed Gull in 2017 include (1) voluntary switching to a new partner because of a previously unsuccessful breeding attempt, (2) forced switching because a previous partner does not return

(deceased), (3) a partner is 'claimed' by a third individual, or (4) a shortage of partners of the same species (females of large gulls often breed in a colony different than the colony in which they are born). Although the reason for the peculiar mate choice remains unclear, a shortage of Herring Gulls in the colony could have made the male decide to switch to a Lesser Black-backed Gull. From the viewpoint of the female Lesser Black-backed Gull the decision to pair up with a male Herring Gull is intriguing because of the large number of Lesser Black-backed Gulls available in the colony. Documented observations of mixed pairs of Herring Gull x Lesser Black-backed Gull are rare. This was only the second case a mixed breeding pair was discovered in our well-studied gull colony.